

U siječnju 1966. godine u časopisu: **Ekonomija/Economics br. 1.**, Rifin, Zagreb, u radu: "Prilog za učinkovitu ekonomsku politiku u 1966. godini", str. 143. sam ustvrdio:

"Na relativno maloj udaljenosti nalaze se odista predivni kontrasti. Povezivanje raznolikosti moglo bi se odlično eksploatirati u razvojnom, ali i u društvenom pogledu općenito. Riječ je, naravno, o četiri nacionalna parka koji su upravo biseri zbog posebnosti: Plitvička jezra, Slapovi Krke, Kornatsko otočje i Paklenica. Dobro osmišljen program jedinstvenog razvojnog usmjerenja mogao bi značajno doprinijeti razvoju tog područja, ali i cjelokupne Hrvatske. Bilo bi trivijalno ovo promatrati samo kroz broj noćenja i broj posjetilaca. Povezivanjem ovih područja bitno bi se učvrstila privredna mreža Hrvatske s multiplikativnim učincima u kojima su oni vidljivi učinci samo manji dio ukupnih učinaka."

Niti nakon godinu dana Vlada nije predložila, Sabor nije raspravljao o Konceptiji i strategiji razvoja. Formiran je ekspertni tim koji bi trebao iznjedriti jednu takvu studiju. Separati pojedinih djelova, metodološki neusaglašen, dorađuju se - "peglažu" - i kako se očekuje Strategija bi morala vidjeti svjetlo dana do kraja godine. Ne želim komentirati rad koji nisam vidio u konačnoj verziji pa ću stoga zamoliti čitaoca za strpljivost.

Ipak, postoje očite stvari koje je moguće učiniti i koje neće nikakva Strategija imajući u vidu temeljne ciljeve (Ustav) Hrvatske i ograničene resurse s kojim raspoložemo dovesti pod znak pitanja. To je i razlog zašto sam započeo ovaj rad svojim već pet godina starim stavom. On se na moju sreću ili nesreću nije izmjenio.

Turizam danas više nije ono što je bio pred desetak godina. Svijet se globalizira i sukladno tome ljudi sve više i više žive globalno. Ovom svakako ide u prilog i starenje populacije u razvijenim zemljama. Što više, mnogi smatraju da su osobe treće dobi tržišni segment koji omogućava dobar posao koji će svakim danom dobijati na značaju.

Ove teme ostavimo za neku drugu zgodu. Sada bih želio obrazložiti moj stav iz 1996. godine sa napomenom da je to samo jedan od mogućih pristupa.

Cjelokuna Lika i dalmatinsko zaleđe, ratom devastirano i nikad razvijeno, postaje značajan resurs. U prvom slučaju radi se o proizvodnji i preradi zdrave hrane - proizvodi koji su prepoznatljivi, ili bi to mogle biti - i specifičnoj turističkoj ponudi. Svakako, u toj priči, biser su Plitvička jezera.

Dalmacija, posebno njen središnji dio, također ima svoje posebnosti i mogućnosti u proizvodnji hrane koju bi također valjalo primjereno preraditi i ponuditi je svjetskom tržištu. Primjera radi, što je manje poznato, na kornatskom otočju postoji posebna tom kraju primjerena pasmina ovaca koje žive na pustim otocima i potpuno su porilagođene tamošnjim uvjetima. Da li je to proizvod? Jasno da jest. To je poseban i specifičan proizvod koji bi se trebao marketinški obraditi i ponuditi tržištu. Jadranska srdala je dugi primjer posebnosti jer se razlikuje od drugih srdela. I tako dalje.

Ovo samo uzgred. Neću da govorim o specifičnim proizvodima koje smo u "imitatorskoj potoršačkoj filozofiji" gotovo zaboravili.

I ako, što rekoh, u citiranom pasusu, na tako maloj udaljenosti se nalaze takvi biseri u "moru nerazvijenosti neobrazovanosti...". Oni su danas briga vlasti na regionalnoj razini i, s obzirom na ugled koji imaju u svijetu, države. Naprosto stičem utisak kao da se ne zna što bi se učinilo s tim resursima. Imajući u vidu obvezu ovih i svake naredne generacije da te bisere sačuvamo za naše nasljednike moguće je primjernim pristupom oplemeniti ta područja i dinamizirati razvoj.

Dosadašnja praksa svakom pomalo rezultirala je neuspjehom. Male investicije ma koliko bile nužne za pojedinu obitelj ne mogu biti nosioci razvoja. Upravo obratno potrebno je financirati "velike" sisteme koje će tada organizirati mala i srednja poduzeća kojima su "veliki" stvorili tržište. Mali ne uspjevaju osim u romanima, filmovima prvenstveno proizvedenim u SAD-u koja, istine radi, dominira svijetom putem svojih multinacionalnih kompanija.

Vratimo se temi. Kako su građani Hrvatske kao i mnogi inozemni turisti upoznati sa spomenutim draguljima i kako nisam vičan literalnom opisivanju, zbog nedovoljne osebnosti koje bi takvo opisivanje nužno zahtjevalo, na tome se neću zadržavati. Ono što ipak valja podvući je tolika različitost svakog od nacionalnih parkova a koji su tako blizu; rekli bi "na dohvat ruke". Ova osnovna matrica trebala bi biti ispunjena malim obiteljskim hotelima koji bi bili u funkciji nacionalnih parkova i koji bi bili promotori za nacionalne proizvode.

Pri tome valja imati u vidu da se zalažem za otvoren sistem na koji se može i s kojim se može mreža privredne aktivnosti širiti. Tako na primjer moralo bi biti jasno da se obalni turizam polako ali sigurno seli sa kopna na more. Problem otoka je svima poznat. Razvoj nautičkog turizma, koji je uzgred recimo profitno izdašniji, može biti značajan činilac rješavanja svekolikih problema otočkog stanovništva. I tu povezujući, Kornatski arhipelag - putem Dugog otoka, Pašmana i Ugljana - sa drugim otočkim centrima moguće je stvoriti vrlo učinkovitu mrežu koja je preduvjet razvoju svakog pojedinog i svih otoka ukupno.

Organizacija sva četiri nacionalna parka morala bi biti jedinstvena kao jedan sistem koji je dovoljno varijabilan da se svaki dio respektirajući cjelinu može samostalno razvijati i participirati u razvoju cjeline. Takav projekt bi sa primjerenom prezentacijom i angažmanom stručnjaka vrlo lako pribavio potrebna financijska sredstva u zemlji i inozemstvu. Država bi sa svoje strane morala podržati, svojim odlukama, takav projekt.

Zaključno želim ustvrditi da u Hrvatskoj postoje ideje (što se negira) da postoje ljudi (što se dovodi pod znak pitanja) i da postoje resursi (o čemu država ne može konkurentno brinuti). To je projekt koji država valja prepustiti privatnom sektoru pri čemu će vrlo precizno odrediti uvjete korištenja prirodnog blaga kao što su spomenuta četiri nacionalna parka.